

VIER GRONDSOORTEN SCHAPENDOES

Rond 97/98 schreef ik dat de genetische diversiteit van het ras nog steeds afnam. Dat bleek althans het geval voor 2 genealogische aspecten: de afstamming in rechte lijn op de vader en die op de moeder van elke hond. Om orde in de chaos van de afstamming te scheppen, had ik namelijk van alle tussen 1990 en 1996 geboren honden uitgezocht van welke oervader en –moeder ze stamden. (Alle levende schapendoezen hebben een vader die teruggaat op Noell (80%) of Boeloe en een moeder die teruggaat op Teddy (84%) of Roetje.) In die zeven jaren fokten 146 kennels in 375 worpen 2.366 schapendoezen. (De complete Nederlandse Schapendoezenproductie in de 20e eeuw is: tot 1980: 2.354; 1980-1989: 2.212 en 1990-1999: 4.455) Steeds meer mensen fokken met steeds meer honden, terwijl het toeval bepaalt met welke honden gefokt wordt, ook al lijkt het dat de fokadviescommissie dat bepaalt. Helaas werkt het toeval altijd in het voordeel van het grotere getal. Mijn sortering op vaders en moeders wees uit dat van de 375 nesten er 253 teruggaan op Noell/Teddy (68%), 62 op Boeloe/Teddy (16%), 51 op Noell/Roetje (14%) en 9 op Boeloe/Roetje (2%). Het gevaar is dat de grootste groep groeit en de kleinere verdwijnen.

Inmiddels zijn de 2.490 honden die de laatste 5 jaar in Nederland geworpen werden en 415 unieke afstammingen vertegenwoordigen, op basis van het stamboek doorgerekend op onderlinge verwantschap over de eerste 7 genera-

ties voorouders. (Verder terugrekenen heeft weinig zin, omdat 38% van de 128 voorouders uit die 7e generatie al niet meer voor kan komen in het erfelijk materiaal en een generatie verder terug staat 70% van die voorouders al buiten spel.) Alle honden blijken vierdegraads verwant aan elkaar te zijn, maar daarbinnen zijn 27 groepen te onderscheiden waarvan de leden onderling derdegraads verwant (neven/nichten) zijn, oftewel 12½ % genen-gelijkheid vertonen. Erger is dat de grootste groepen heel groot en de kleinste heel klein (1 u.a.) zijn. De twee grootste groepen vormen samen 20% van alle u.a.'s.

Hoewel deze verdeling in 27 groepen voor de fokkers van het grootste belang is, lijkt het me voor de gewone schapendoesliefhebber wat al te gedetailleerd en technisch. Het probleem laat zich echter ook duiden aan de hand van het onderscheid in de vier grondsoorten. Zo is de kleinste groep daarvan, Boeloe/ Roetje, makkelijk te vergroten door teven uit de groep Noell/Roetje te kruisen met reuen uit de groep Boeloe/Teddy, maar zolang er uitsluitend Teddy-teven bij de FAC aangeboden worden, sta je dus machteloos. Om een indruk te geven van de knelpunten in de schapendoesafstamming, heb ik in bijgaand schema de vier grondsoorten naast elkaar gezet. Daartoe heb ik van elke soort een representant uit de populatie geboren tussen 1990 en 1996 genomen, te weten Q-Fagus voor de groep Noell/Teddy, X-Xkok voor de groep Boeloe/Teddy, C-Amorus voor de groep Noell/Roetje en

A-Wodans Lotje voor de groep Boeloe/Roetje. Achter de namen staan de geboortejaren. Daarmee is de betrokkenheid ervan direct duidelijk: het leeftijdsverschil tussen de beide beginreuen en beide beginteven maakt het makkelijk mogelijk dat de jongste twee gewoon nakomelingen van de oudste twee zijn. Verder zie je goed dat er met de teven vaak heel lang doorgefokt is, terwijl sommige reuen juist heel jong zijn ingezet. Zo is Drakie van 't Doeshuus bijvoorbeeld maar 2 jaar jonger dan zijn grootvader Idio van 't Heideleven. Met 11 dekkingen en 70 kinderen is Idio samen met zijn vader Pluis van de Doeshorst (9 dekkingen en 51 kinderen) een uitstekend voorbeeld van de in het verleden aan het ras toegebrachte schade. Hier hadden dus twintig reuen hun inbreng moeten hebben. Je ziet ook goed dat de fokkers vast blijven zitten aan de moederlijn waar ze mee begonnen zijn. Op het eerste gezicht zou je weliswaar denken dat de fokker van de kennel de la Richesse bij Aliesje van 't Ruinerveld met nieuw tevenbloed begint, maar in werkelijkheid is Aliesje, als rechtstreekse kleindochter van Olke de la Richesse, natuurlijk gewoon een volbloed de la Richesseteef. Meer dan dat zelfs, want haar vader Taikun is een zoon van Astrid de la Richesse, nestzuster van Joepi. Een kennelnaam zegt dan ook niets over de afstamming van de hond, maar is alleen het adres van zijn geboorteplek.

Omdat het ras sinds de periode 90/96 al weer een generatie of wat verder is, zal men op de stambomen van de sinds-

VADERSLIJN				MOEDERSLIJN			
NOELL-41		BOELOE-57		TEDDY-52		ROETJE-44	
Bobby-48		Karu-61		Katinka-55		Nenne-47	
Donar-57		Erik Amorus-70		Lulu-60		Reeuwijk's Janneke-53	
Vlor-64		Pluis v.d. Doeshorst-72		Nora-64		Larniea-57	Reeuwijk's Jenny-60
Reeuwijk's Tiptop-70		Idio v.'t Heideleven-82		Ilja v. 't Doezehoes-67		Vieta-64	Reeuwijk's Quivive-67
Taikun-76		Bram v. Wolvertei-83		Joepi de la Richesse-69		Bontje Amorus-68	Reeuwijk's Treuzel-70
Bommel v.'t Ruinerveld-79	Hummel v.'t Kreilererf-80	Drakie v.'t Doeshuus-84	Does Adriaan v. 't Doeshuus-84	Olke de la Richesse-72		Mirabella Amorus-74	Durfje v.d. Olmendreef-75
Reeuwijk's Gabber-80	Victor Amorus-84	X-Xkok91	Doerac v.h. Platvoetje-88	Zierick Agatha Christie-76		Schoontje Amorus-79	Zonnetje v.d. Olmendreef-77
Reeuwijk's Meine-86	Yoep Amorus-87		Harro de Olde Grise-92	Eefje v.'t Ruinerveld-82	Aliesje v.'t Ruinerveld-77	Yoyo Amorus-87	Hulyse v.d. Olmendreef-83
Balder v.'t Doezehoes-90	Cornelis Willem Amorus-95		A-Wodans Lotje-96	Happy v.'t Ruinerveld-88	Amora Beertje de la Richesse-80	Zadia Amorus-89	Annabel v.d. Buytelaar-85
Q-Fagus-96				Katrijn v.'t Ruinerveld-93	Clumsy v.'t Doeshuus-83	Baries Amorus-93	Era Lotje v.d. Buytelaar-94
				Q-Fagus-96	Jofr v.'t Doeshuus-88	Cornelis Willem Amorus-95	A-Wodans Lotje-96
					X-Xkok-91		

dien geboren honden nauwelijks één van de namen uit het schema aantreffen. Daar staan namelijk alleen de laatste drie generaties voorouders op en de gemeenschappelijke honden zitten een paar stappen verder terug. Wie toch wil weten tot welke grondsoort zijn schapendoes behoort, kan natuurlijk de computer aanzetten, maar het is veel leuker dat aan de hand van de nestenlijst uit te zoeken. Dan werp je als het ware een blik in de keuken van steeds weer een andere fokker.

Uiteraard koos ik niet toevallig deze nesten uit, op dat van Wodans Lotje na dan, want daar was nauwelijks een keus mogelijk. De rest koos ik vanwege de buitenlandse connecties. Q-Fagus werd in Denemarken geworpen, Willem Cornelis Amorus plantte zich al in Duitsland voort en mijn eigen product is weliswaar eindstation gebleven, maar Jofr van 't Doeshuus heeft twee zusjes die naar Frankrijk geëxporteerd zijn en daar hebben ze beide in 1990 een nestje gehad en daarna minstens nog één, terwijl een broer van Jofr in Duitsland en Oostenrijk aan het dekken is geweest. Tot slot nog een voorbeeld van het verschil in afstamming dat door puur toeval ontstaat. Amora Beertje de la Richesse is

een apart product, omdat haar ouders (Tristan de la Richesse en Aliesje van 't Ruinerveld) slechts éénmaal zijn gebruikt; met maar drie teefjes als resultaat. Daarvan kreeg alleen Amora Beertje nageslacht - ze wierp tussen 1982 en

1985 in vier keer 21 jongen! Aliesje van 't Ruinerveld daarentegen had tien zusters, waarvan er vier ook gebruikt zijn. Samen hadden deze vijf zusters acht nesten met in totaal krap 28 jongen.

Tjeerd Kok